

แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง  
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม  
GUIDELINES FOR DEVELOPING PARTICIPATION IN EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT  
PROMOTION OF PARENTS IN CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER LOCAL  
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN NAKHON PHANOM PROVINCE

ไจรภัก ทองนำ<sup>1</sup>, จารุวรรณ เขื่อนน้ำขุม<sup>2</sup>, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์<sup>3</sup>  
Jairak Tongnum<sup>1</sup>, Jaruwat Kheawnamchum<sup>2</sup>, Sumalee Sriputtarin<sup>3</sup>

Corresponding Author E-mail: jaruwat\_jaru@npu.ac.th

Received: Mar 07, 2025; Revised: Mar 26, 2025; Accepted: Apr 02, 2025

### บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการร่วมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (2) ประเมินความต้องการจำเป็นการร่วมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (3) พัฒนาแนวทางพัฒนาการร่วมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าสถานศึกษา ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จำนวน 504 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้มีจำนวน 4 ฉบับ คือ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .95 2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .98 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 4) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการร่วมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นมีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม ได้แก่ ด้านการร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา และด้านการร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ 3) แนวทางพัฒนามี 4 ด้านประกอบด้วย (1) ด้านส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ พักผ่อนที่เพียงพอ (2) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความมั่นใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก ให้ความรัก ความอบอุ่น (3) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ผู้ปกครองควรสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวให้กับเด็กปฐมวัย ส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีวินัย รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความเป็นไทย และ 4) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดและสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ผลการประเมินแนวทางพัฒนาโดยรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

**คำสำคัญ :** เด็กปฐมวัย, การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการ, ผู้ปกครอง

<sup>1</sup>นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยนครพนม

<sup>1</sup>Student in Master of Educational Administration and Development Program, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

<sup>2,3</sup>อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครพนม

<sup>2,3</sup>Advisor, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

## Abstract

This research aimed to 1) study the current and desired states of parental engagement in promoting early childhood development at child development centers, 2) assess the needs for parental engagement in promoting early childhood development, and 3) develop guidelines for enhancing parental engagement in early childhood development at child development centers. The sample consisted of 504 participants, including school administrators, child caregivers, and parents. The sample size was determined using a percentage-based criterion and selected through multi-stage random sampling. The research instruments consisted of four tools: 1) a questionnaire on the current conditions with a reliability coefficient of .95, 2) a questionnaire on the desired conditions, with a reliability coefficient of .98, 3) a structured interview form and 4) an assessment form to evaluate the appropriateness and feasibility of the proposed developmental guidelines. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and modified priority needs index ( $PNI_{modified}$ ) and content analysis.

The research results were found as follows: 1) The current state of parental involvement in promoting early childhood development in overall was at a high level while the desired state was at the highest level. 2) The most pressing needs which had higher values than the overall, namely participation in promoting cognitive development and emotional development. 3) The development guidelines were categorized into four aspects: (1) Physical development participation – Parents should be involved in ensuring that young children receive nutritious meals and adequate rest. (2) Emotional development participation – Parents should support young children in building confidence, expressing themselves, and providing love and warmth. (3) Social development participation – Parents should foster positive family relationships, encourage responsibility, discipline, appreciation of nature and the environment, and a sense of Thai identity. (4) Cognitive development participation – Parents should take part in designing learning activities for young children, maintain a positive attitude toward learning, and develop their problem-solving and critical thinking skills. The overall assessment of the development guidelines indicated that they were at the highest appropriate level and at a high feasible level.

**Keywords :** Parental Engagement, Early Childhood Development, Needs Assessment, Child Development Centers.

## บทนำ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศไทยเป็นสิ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ได้รับผลของการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดต่อการสร้างรากฐานของชีวิต ที่ผ่านมามีการดำเนินงานเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันหลายภาคส่วน เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เริ่มต้นตั้งแต่ ปฏิสนธิในครรภ์มารดา จนถึงอายุ 6 ปีบริบูรณ์ หรือก่อนเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงทำให้ มีหลายหน่วยงานที่ร่วมจัดบริการพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองและ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชน ซึ่งในส่วนของภาครัฐ มีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลัก (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2564: 7)

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดนครพนม ภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม มีจำนวน 372 แห่ง กระจายอยู่ในแต่ละอำเภอทั้ง 12 อำเภอ ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดนครพนม โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกำกับดูแล ได้แก่ เทศบาล จำนวน 23 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 81 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม : 2567: 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดนครพนมจำนวนมากยังมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สาเหตุที่สำคัญส่วนใหญ่นั้นคือผู้ปกครองยังไม่เห็นคุณค่าและไม่เห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วม ผู้ปกครองยังคิดว่าการพัฒนาเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหน้าที่ของครู ไม่ใช่หน้าที่ของตน อีกจำนวนหนึ่งยังพบว่า เกิดจากลักษณะโครงสร้างครอบครัวในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น โดยเมื่อคู่สมรสแต่งงานกันก็มักจะแยกครอบครัวออกมาอยู่ตามลำพังเป็นครอบครัวเดี่ยว เด็กที่ถูกเลี้ยงดูภายใต้ครอบครัวเดี่ยวจะทำให้ขาดโอกาสในการได้รับการถ่ายทอด และการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ใช่บิดามารดา ทำให้เด็กขาดการกระตุ้นพัฒนาการทางสติปัญญาและสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวโดยเฉพาะกับบิดามารดาเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาการด้านอารมณ์ สติปัญญา และบุคลิกของเด็ก เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต ตรงกันข้ามหากสัมพันธ์ภาพระหว่าง ผู้ปกครองและเด็กไม่สามารถพัฒนาได้ เด็กจะขาดการกระตุ้นทำให้มีพัฒนาการล่าช้า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม โดยช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างรอบด้าน สร้างความร่วมมือระหว่างบ้านกับศูนย์ฯ และส่งผลให้การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรภายในศูนย์ฯ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของศูนย์ฯอย่างยั่งยืนในบริบทของท้องถิ่น (วิมลรัตน์ แก้ววงศ์ และสุมาลี ศรีพุทธรินทร์. 2565: 13)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว เห็นได้ว่าผู้ปกครองมีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยอย่างมาก ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะวิธีการในการส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับครูทำให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เหมาะสมตามวัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่อง แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง เพื่อได้นำผลงานวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครพนม
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครพนม

3. เพื่อพัฒนาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครพนม

## การทบทวนวรรณกรรม

### การมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม ได้มีหน่วยงาน นักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้หลากหลาย ดังนี้

สุวิมล หงส์วิไล (2559: 11) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจการต่าง ๆ สนับสนุนตัดสินใจ กำหนดการวางแผนอย่างมีระบบ กำหนดนโยบาย มีการติดตามผล และประเมินผลร่วมกันนำผลการปฏิบัติไปปรับปรุง พัฒนางานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไป

สมบัติ นามบุรี (2562: 186) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

กระทรวงศึกษาธิการ (2564 : 17) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง กระบวนการ หรือวิธีการในการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้บุคคลทุกภาคส่วน เช่น ภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคีเครือข่าย การศึกษาในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ด้วยการส่งเสริม สนับสนุน ทำนุบำรุงรักษา พัฒนา ปรับปรุงและพัฒนาคณากรรมการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านการวางแผน การปฏิบัติการและการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนและนโยบายการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของพื้นที่

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการความร่วมมือที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจร่วมเสนอร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ของการส่งเสริมพัฒนา การเด็กและประเมินผลร่วมกัน นำผลการปฏิบัติไปปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไป

### การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

1. ความหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนระดับประถมศึกษา มุ่งส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เติบโตตามศักยภาพและความพร้อมของบุคคล ได้มีหน่วยงาน นักวิชาการได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย ไว้หลากหลาย ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560 : 5) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี อย่างเหมาะสมตามวัย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติและบริบทของเด็ก โดยมีครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

รุ่งอรุณ ลิ้มเหวฬ (2562 : 15) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยคือการสร้างรากฐานสำคัญของชีวิตมนุษย์ การเรียนรู้ในช่วงวัยนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาในระยะยาวทั้งในด้านทักษะชีวิต พฤติกรรม และบุคลิกภาพของเด็ก

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยจะมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเพื่อให้เด็กเป็นคนดีมีวินัย การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่สำคัญ ได้แก่การพัฒนาการด้านร่างกายการจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ประสบการณ์สำคัญนำมาใช้ในกระบวนการส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกาย ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

## 2. ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2566: 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่การพัฒนาสมองและการเรียนรู้มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วที่สุดในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีการศึกษาพัฒนาการของสมองและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ผ่านการวิเคราะห์และการถ่ายภาพสมองโดยหลากหลายสาขาวิชาการ จากการศึกษาพบว่าโอกาสแห่งการเรียนรู้และอัตราการเรียนรู้สูงสุดอยู่ในช่วงวัยเด็ก การเติบโตและพัฒนาการของสมองเป็นรากฐานของการเรียนรู้ และเริ่มตั้งแต่ช่วงที่ทารกอยู่ในครรภ์ โดยในช่วง 3-6 เดือนของการตั้งครรภ์ เซลล์สมองจะถูกสร้างขึ้นอย่างมากที่สุด การเติบโตของสมองที่สำคัญที่สุดเกิดขึ้นในช่วงอายุ 0-6 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่สมองเติบโตในเชิงปริมาณ ทำให้ขนาดสมองของเด็กมีขนาดถึง 90-95% ของขนาดสมองเต็มโตเมื่ออายุ 6 ปี อย่างไรก็ตาม การเจริญเติบโตของสมองไม่ได้หยุดลงเมื่ออายุ 6 ปี แต่ยังคงดำเนินต่อไปจนถึงอายุประมาณ 20-25 ปี จากองค์ความรู้นี้ ได้มีการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้สมัยใหม่ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของสมอง ดังนั้น ช่วงปฐมวัยจึงเป็นช่วงที่ต้องการการปลูกฝังและการศึกษาเป็นพิเศษ เพราะถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของชีวิต นอกจากนี้ ยังมีบทบาทสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสร้างความเป็นธรรมในสังคม ดังนั้นการลงทุนในช่วงวัยนี้จึงถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด

รุ่งอรุณ ลิ้มฬหะภิน (2562: 16) ความสำคัญของการศึกษาปฐมวัย คือ ช่วงเวลาแห่งการวางรากฐานพัฒนาการที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ เด็กในช่วงอายุ 0-6 ปี มีการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในช่วงวัยนี้จึงส่งผลโดยตรงต่อการเติบโตของเด็กในระยะยาว หากเด็กได้รับประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสม จะส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการเรียนรู้ มีทักษะชีวิตที่ดี และมีพื้นฐานการเรียนรู้ที่มั่นคงในระดับการศึกษาถัดไป นอกจากนี้ การศึกษาปฐมวัยยังเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สร้างความเสมอภาคในสังคม และช่วยป้องกันปัญหาทางพฤติกรรมในอนาคต จึงนับได้ว่าการลงทุนด้านการศึกษาปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าและให้ผลตอบแทนสูงที่สุดในระบบการศึกษา

สรุปได้ว่า การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุด เป็นช่วงเวลาในการวางรากฐานคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ให้กับเด็ก การศึกษาในระดับปฐมวัยนี้เป็นการฝึกให้เด็กมีทักษะชีวิตตามวัย เป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย และอารมณ์สังคม และสติปัญญา โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

## 3. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2558: 9-10) ได้นิยามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมการพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากอายุและประสบการณ์ของเด็ก โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา หลักสูตรนี้ต้องอิงอยู่บนประสบการณ์เดิมที่เด็กมี และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กได้รับต้องมีความหมายต่อพวกเขา นอกจากนี้ หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ทั้งเด็กทั่วไป เด็กที่อยู่ในสภาวะด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งเคารพในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการสนับสนุนให้เด็กมีความสุขในปัจจุบัน ไม่ใช่เพียงแค่การเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตเท่านั้น (2) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กอยู่ในที่สะอาดปลอดภัยอากาศสดชื่นผ่อนคลายไม่เครียดมีโอกาสดอกก้าลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่นเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็น

ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย (3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นการอำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่ายโดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุนชี้แนะและเรียนรู้ร่วมกับเด็กส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำเรียนรู้และค้นพบด้วยตัวเอง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องยอมรับเห็นคุณค่ารู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม (4) การบูรณาการ การเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการ บูรณาการ ซึ่งหมายความว่า เมื่อเด็กเรียนรู้แนวคิดหนึ่ง พวกเขาสามารถได้รับความรู้จากกิจกรรมที่หลากหลาย นอกจากนี้ กิจกรรมเดียวกันยังสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะต่าง ๆ และได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า (5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กปฐมวัยควรยึดวิธีการ สังเกตเป็นส่วนใหญ่ ประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กกว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ สังเกต พัฒนาการข้อมูลเชิงบรรยายจากการรวบรวมผลงานการแสดงออกในสภาพที่เป็นจริงข้อมูลจากครอบครัวของเด็กตลอดจนการ ที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงานที่สามารถบอกได้ว่าเด็กเรียนรู้ และมีความก้าวหน้าเพียงใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับ เด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้อีกด้วย (6) ความสัมพันธ์ที่กระชับระหว่างครูกับครอบครัวการเติบโตและพัฒนาของเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เนื่องจากได้รับอิทธิพล จากสภาพแวดล้อมของครอบครัว ดังนั้น ครู ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็ก ควรแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและ การเรียนรู้ของเด็ก และร่วมมือกันรับผิดชอบต่อการเติบโตของเด็ก ครูไม่ควรเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กแก่ ผู้ปกครองเท่านั้น แต่ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา ถือเป็นหุ้นส่วนที่ร่วมกันสนับสนุนและส่งเสริม พัฒนาการของเด็กอย่างเต็มที่

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. หัวหน้าสถานศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครพนม ปี การศึกษา 2567 รวมจำนวน 10,075 คน ประกอบด้วย หัวหน้าสถานศึกษา ครูผู้ดูแลเด็ก 2,635 คน ผู้ปกครอง 7,440 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าสถานศึกษา และครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ในจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 504 จำแนกเป็น หัวหน้าสถานศึกษา ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 274 คน และผู้ปกครอง จำนวน 230 คน จากกลุ่มตัวอย่างได้มาจากใช้เกณฑ์ร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 40) โดยวิธีการสุ่มแบบ หลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

### เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยการศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง และขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาสร้างเป็นแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มี 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของแนวทางพัฒนาการมี ส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง ตามกรอบแนวคิด 4 ด้าน โดยเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 504 คน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความต้องการจำเป็นของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง โดยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาคำนวณหาคำความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI<sub>Modified</sub>) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง ตามกรอบแนวคิดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 2 การร่างแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในขั้นตอนที่ 1 และการวิเคราะห์ข้อมูลตามเอกสารบทที่ 2 เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองมี 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย (2) การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ (3) การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม (4) การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา แล้วร่างเป็นแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง มีการประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัย ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 5 คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง มี 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย (2) การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ (3) การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม (4) การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

#### วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขอนหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษา และครูของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

2. นำส่งแบบสอบถามถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครพนม จำนวน 504 ฉบับ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 504 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งใช้การเก็บข้อมูลผ่านทาง Google Forms จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IC (สมนึก ภัททิยธนี. 2567: 218) สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 120-148)

#### ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ส่วนผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการร่วม

ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ด้านการร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และด้านการร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ดังตารางที่ 1

**ตารางที่ 1** แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และลำดับความต้องการจำเป็นของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ปฐมวัยของผู้ปกครอง โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

| การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง | สภาพปัจจุบัน |      |       | สภาพที่พึงประสงค์ |      |           | PNI <sub>Modified</sub> | ลำดับความต้องการจำเป็น |
|----------------------------------------------------------|--------------|------|-------|-------------------|------|-----------|-------------------------|------------------------|
|                                                          | $\bar{x}$    | S.D. | แปลผล | $\bar{x}$         | S.D. | แปลผล     |                         |                        |
| 1. การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย                    | 3.89         | 0.41 | มาก   | 4.56              | 0.36 | มากที่สุด | 0.173                   | 3                      |
| 2. การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์                     | 4.05         | 0.42 | มาก   | 4.59              | 0.33 | มากที่สุด | 0.176                   | 2                      |
| 3. การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม                      | 4.19         | 0.49 | มาก   | 4.48              | 0.42 | มาก       | 0.181                   | 1                      |
| 4. การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา                   | 4.21         | 0.43 | มาก   | 4.51              | 0.37 | มากที่สุด | 0.126                   | 4                      |
| รวม                                                      | 4.09         | 0.36 | มาก   | 4.54              | 0.34 | มากที่สุด | 0.163                   | -                      |

จากตารางที่ 1 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.09$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ( $\bar{X} = 3.89-4.21$ ) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 4 การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ( $\bar{X} = 4.21$ ) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 1 การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ( $\bar{X} = 3.89$ ) ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.54$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ( $\bar{X} = 4.48 - 4.59$ ) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 2. การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 3. การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ( $\bar{X} = 4.48$ ) การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.163 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีจำนวน 3 ด้าน ที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากค่าสูงสุดไปค่าต่ำสุดดังนี้ ด้านที่ 3 การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม (PNI<sub>Modified</sub> = 0.181) ด้านที่ 2 การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ (PNI<sub>Modified</sub> = 0.176) และด้านที่ 1 การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย (PNI<sub>Modified</sub> = 0.173) 3. แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (1) ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ตรวจสอบสุขภาพช่องปากและฟันเด็กปฐมวัยเป็นประจำ นอนหลับพักผ่อนเพียงพอให้เด็กปฐมวัยได้ ทบิยจับ ชิดเขียน ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน ผู้ปกครองร่วมส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเล่น

กับผู้อื่นได้อย่างปลอดภัย (2) การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ ผู้ปกครองร่วมส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย ควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความมั่นใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก แสดงความรักความอบอุ่นให้กับเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3) ผู้ปกครองร่วมส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย กล่าวคำขอบคุณและขอโทษด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ผู้ปกครองสร้างสัมพันธภาพความอบอุ่นในครอบครัวให้กับเด็กปฐมวัย (4) ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยร่วมกับครู ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมกระบวนการคิดของเด็กปฐมวัยโดยใช้คำถามปลายเปิด เช่น ทำไม,อย่างไร ผู้ปกครองร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเด็กปฐมวัย การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

## อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองมีประเด็นน่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ในขณะที่ผู้ปกครองบางส่วนมีภาระงานไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่มากนัก แต่ผู้ปกครองมีการประสานงานกับสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีความเข้าใจสถานศึกษาตรงกัน ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครอง ครู และสถานศึกษามีความสัมพันธ์อันดีมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรเพ็ญ ตู่ประสิทธิ์ (2561: 83-85) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์ จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูง ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู และการติดต่อสื่อสาร ด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การสนับสนุนการเรียนรู้ที่บ้าน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และให้ประสบการณ์เพิ่มเติม ในขณะที่ด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย ได้แก่ กิจกรรมอาสาสมัคร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ ความร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียน ตามลำดับ

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและปลอดภัยเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาอารมณ์ของเด็ก ผู้ปกครองสามารถทำให้บุตรหลานรู้สึกปลอดภัยและมั่นคงในครอบครัวได้ โดยการแสดงความรักและความเอาใจใส่ การพูดคุย การให้คำแนะนำที่มีความอ่อนโยน และการใช้การสัมผัสที่ให้ความรู้สึกปลอดภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของชนิดา ชะตา (2561 : 89-93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันย์ สุภาแสน (2563 : 83-88) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านอาสาสมัคร และด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง

2 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง พบว่า ด้านที่มีค่าสูงสุด คือ การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก โดยผ่านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการช่วยเด็กพัฒนาความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การร่วมมือกับ

ผู้อื่น และการใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและมีความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชภัทร คงชุม (2564 : 240-241) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหาร ส่วนตำบลเขาพังไกร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครอง จำเป็นต้องส่งเสริมการพัฒนาของเด็กเล็กในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) ด้านร่างกาย (2) ด้านอารมณ์และจิตใจ (3) ด้านสังคม และ (4) ด้านสติปัญญา โดยการทำเช่นนี้จะช่วยให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ พัฒนาความสามารถในการคิดและการวิเคราะห์ และเติบโตขึ้นเป็นเด็กที่มีความฉลาด มีความดี และมีสุขภาพที่ดี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ สิ่งสำคัญคือต้องมีการสนับสนุนจาก ครู ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างเต็มศักยภาพ และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย นอกจากนี้ ตามยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติ การพัฒนาประชาชนที่มีคุณภาพซึ่งสามารถปรับตัว ให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ในทุกช่วงชีวิตเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้น ผู้ปกครอง ครูปฐมวัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมี บทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาของเด็กเล็ก และร่วมมือกันสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับอนาคต ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญ ในการสนับสนุนอนาคตของประเทศไทยในยุค Thailand 4.0.

3 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีแนวทางพัฒนาแต่ละด้าน ดังนี้ (1) ด้านการร่วม ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ควรมีส่วน ร่วมในการตรวจสุขภาพช่องปากและฟันเด็กปฐมวัยเป็นประจำ ร่วมส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยนอนหลับพักผ่อนเพียงพอ ผู้ปกครอง ร่วมส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้หิบบีบ ชีดเขียนส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวันและผู้ปกครองร่วม ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเล่นกับผู้อื่นได้อย่างปลอดภัย (2) ด้านการร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ ผู้ปกครองควรดูแลเด็ก อย่างใกล้ชิด เด็กอาจเกิดความเครียด ซึ่งผู้ปกครองควรมีแนวทางในการรับมือกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น สังเกตความ เปลี่ยนแปลงถ้าผู้ปกครองหรือพ่อแม่สัมผัสได้ถึงความเปลี่ยนแปลงหรือเมื่อมีเรื่องไม่สบายใจของลูก สิ่งเหล่านี้เป็นอาการ ภายนอกที่สามารถพบเห็นได้ และหากพ่อแม่สังเกตแล้วรีบหาทางแก้ไข ก็จะทำให้มีโอกาสรับมือได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และเมื่อเด็ก ตกอยู่ในสภาพจิตใจที่ย่ำแย่ หรือประสบภาวะความเครียด พ่อแม่หรือคนในบ้านต้องไม่ปล่อยให้เขาอยู่คนเดียว ควรอยู่เป็น เพื่อน หรือคอยสังเกตห่วงใยแบบห่าง ๆ ก็ได้ แต่ต้องแสดงให้เขารู้ว่าพ่อแม่รักและห่วงเขาเสมอ ขวนเด็กทำกิจกรรมร่วมกันจะ ช่วยให้เด็กรู้สึกดีขึ้น (3) ด้านการร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ผู้ปกครองควรได้ใส่ใจต่อเด็ก โดยวิธีการพูดคุยกับเด็กใน เรื่องที่เด็กสนใจ การแสดงความรักโดยการกอดและสัมผัสกับเด็กอย่างอบอุ่นสม่ำเสมอจะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีและ อบอุ่นขึ้น อีกทั้งเป็นการเพิ่มพูนปฏิสัมพันธ์ที่ดีให้แก่เด็กด้วยการให้ความชื่นชมแก่เด็กนับเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพที่ ส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กได้อย่างเหมาะสม การให้ความอบอุ่นและความชื่นชมนับเป็นการช่วยสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและผู้ปกครองอีกทั้งช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม (4) ด้านการร่วม ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาผู้ปกครองควรส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กรู้จักคิด วิเคราะห์ สามารถจัดลำดับความคิดความ ต้องการของตนเองและสามารถสนทนาโต้ตอบเป็นเรื่องราวได้ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์การอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม โดยการ ปฏิสัมพันธ์ของเด็กจะมีความแตกต่างตามช่วงอายุ/วัยของเด็ก ประกอบด้วย สัมพันธภาพ การสื่อสาร และการคิด วิธีการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ผู้ปกครองควรชวนเด็กพูดคุยเรื่องราวในชีวิตประจำวัน หรือการเล่นสมมติกับเด็กโดยเด็กอาจจะ เล่นจากประสบการณ์ที่เด็กมี เช่น อาบน้ำ กินข้าว แต่งตัว ซึ่งเป็นการเล่นที่เกิดจากธรรมชาติของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ยุพา ชัยเพชร (2561: 33-45) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กวัยเรียนในเขต บริการสุขภาพที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า อัตราภาวะอ้วนในเด็กวัยเรียนอยู่ที่ร้อยละ 16.4 พฤติกรรมการบริโภคอาหารอยู่ในระดับ ปานกลาง ขณะที่พฤติกรรมการออกกำลังกายและการนอนหลับอยู่ในระดับสูง การบริโภคยาเม็ดเสริมธาตุเหล็กมีคะแนนต่ำ ที่สุด ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะอ้วน ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาของมารดา และความรู้ในการบริโภคอาหารต่อไปนี้ ภายในหนึ่งสัปดาห์ ( $p < .05$ ): ผัก ปลา นม อาหารประเภทผัด อาหารทอด อาหารที่มีส่วนผสมของกะทิ ขนมอบเกอรี่ อาหาร ว่าง อาหาร/อาหารว่างก่อนนอน ระยะเวลาในการรับประทานอาหารเช้า เวลาที่เข้านอน และระยะเวลาการนอนหลับทั้งหมด

ดังนั้น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ควรมีการติดตามตรวจสอบและให้คำแนะนำเกี่ยวกับนโยบายโครงการอาหารกลางวัน โครงการอาหารเสริม (นม) และการจัดหา จำหน่ายอาหารว่างทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการบริโภคอาหารที่เป็นแหล่งธาตุเหล็ก และการแจกจ่ายยาเม็ดเสริมธาตุเหล็กตามชุดสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพ รวมถึงให้การสนับสนุนพฤติกรรมการณ์นอนของเด็กวัยเรียนโดยความร่วมมือจากผู้ปกครอง

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครพนม พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง ด้านการร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อยู่ในระดับต่ำสุดและมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น หัวหน้าสถานศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กจึงต้องสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครอง เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนา ร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง ครู และโรงเรียน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลและตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมให้เด็กทานอาหารที่มีประโยชน์และหลากหลายจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองควรให้ความสำคัญกับการให้เด็กทานอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วน

1.2 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ดังนั้น หัวหน้าสถานศึกษา ครูปฐมวัย และผู้ปกครอง ควรร่วมมือร่วมใจกันในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เนื่องจาก ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก สามารถให้การร่วมส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของผู้ปกครองเป็นการให้ความสำคัญกับการช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก โดยผ่านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการช่วยเด็กพัฒนาความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การร่วมมือกับผู้อื่น และการใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและมีความสัมพันธ์ที่ดี การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กนั้นไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทักษะทางสังคมในระดับบุคคล แต่ยังรวมถึงการมีบทบาทที่รับผิดชอบในสังคมส่วนรวมด้วย

1.3 ควรนำแนวทางพัฒนาซึ่งเป็นผลจากการวิจัยไปใช้ดำเนินการในสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองได้รับการพัฒนาและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

### 2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการร่วมพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม

2.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม

## เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาระดับปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- จันทร์เพ็ญ ตูประสิทธิ์. (2561). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์ จังหวัดบึงกาฬ. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนิดา ชะตา. (2561). บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณิชาภัทร คงชุม, ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ และสำเริง จันทุม. (2564). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพังไกร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 5(2), 227-228.
- ดวงนภา ศรีเมือง. (2559 ). ความสำคัญของครูปฐมวัยและบทบาทหน้าที่. สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2567,จาก <https://www.gotoknow.org/posts/619371>.
- ฉันทย์ สุภาแสน. (2563). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ยุพา ชัยเพชร. (2561). พฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กวัยเรียนในเขตบริการสุขภาพที่ 6. วารสารกรมอนามัย ส่งเสริมให้คนไทยสุขภาพดี. 41(4) : 33-47.
- เยาวภา เดชะคุปต์. (2548). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เอพีกราฟฟิกส์ดีไซน์.
- รุ่งอรุณ ลิ้มพะยอม. (2562). การพัฒนาเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิมลรัตน์ แก้ววงศ์ และสุมาลี ศรีพุทธรินทร์. 2565. สภาพและความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม. วารสารวิจัยและพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง, 1(2), 11-18.
- ศศิพันธุ์ เปียนเปี่ยมสิน และคณะ. (2559). ทักษะทางสังคมและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2567). การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 14. กทม. : โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). การบริหารและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2551). คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การบริหารการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม. (2567). รายงานประจำปี 2566. นครพนม : สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม.
- สุวิมล หงส์วิไล. (2559). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.